

Košický vládny program

Košický vládny program je prvým povojnovým programom novej československej vlády Národného frontu Čechov a Slovákov. Vznikol ako výsledok rokovaní zástupcov politických strán angažujúcich sa v odboji a v boji proti fašizmu. Bol vyhlásený na prvom zasadnutí vlády Národného frontu Čechov a Slovákov 5. apríla 1945 v Košiciach, de facto prijatý 29. marca 1945 ako výsledok rokovaní politických predstaviteľov budúceho Národného frontu na veľvyslanectve ČSR v Moskve prebiehajúcich od 22. marca. Dokument určoval zásady budúcej politiky a bol označovaný za „program národnej a demokratickej revolúcie“. Program tvorilo 16 kapitol, ktoré sa venovali aktuálnym otázkam spoločenského, politického, hospodárskeho života, ako aj medzinárodnému postaveniu oslobodzovanej Československej republiky. Košický vládny program proklamoval obnovenie Československej republiky ako demokratickej republiky. Program v bode VI odmietal ideu čechoslovakizmu a proklamoval uznanie svojbytnosti slovenského národa a Slovenskej národnej rady ako jeho reprezentantky, presadzoval úpravu vzťahov Čechov a Slovákov na princípe „rovný s rovným“. Nový politický systém mal byť založený na vláde Národného frontu Čechov a Slovákov ako širokej koalície pre všetky povolené politické smery, čím vytvárala platforma na vylúčenie inštitucionalizovanej opozície. Program obmedzoval súkromné vlastníctvo, presadzoval poštátnenie časti priemyslu a ďalšie sociálne reformy. Riešil aj otázky potrestania a vyrovnania sa kolaborujúcimi menšinami – pozbavenie obyvateľov nemeckej a maďarskej národnosti československého štátneho občianstva (s legislatívnymi výnimkami). V oblasti zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politike proklamoval jednostrannú orientáciu na Sovietsky zväz a sformovanie československej armády podľa vzoru Červenej armády.

Program novej československej vlády

Národného frontu

Košický vládny program

(výber z textu)

„Po viac ako šiestich rokoch cudzej poroby nadišiel čas, keď nad našou ťažko skúšanou vlasťou vychádza slnko slobody... Nová vláda je vláda širokého Národného frontu čechov a Slovákov a tvoria ju predstavitelia všetkých sociálnych zložiek a politických smerov, ktorí doma aj za hranicami viedli národnooslobodzovací zápas za zvrhnutie nemeckej a maďarskej tyranie. Nová vláda považuje za svoju úlohu po boku Sovietskeho zväzu a ostatných spojencov doviest tento zápas do konca, do úplného oslobodenia republiky, prispieť všetkými silami českého a slovenského národa k úplnej porážke hitlerovského Nemecka a urobiť všetky kroky pre vybudovanie nového, šťastnejšieho života našich národov v oslobodenej vlasti...

VI. Vláda, ako prvá domáca vláda republiky, sa bude považovať za stelesnenie česko-slovenského štátneho spoločenstva založeného na nových zásadách. Skoncuje so všetkými spormi. Vychádzajúc z uznania Slovákov ako národnostne samobytného národa, bude sa vláda od začiatku dôsledne usilovať, aby sa v česko-slovenskom vzťahu uplatňovala zásada „rovný s rovným“ a aby sa upevnilo skutočné bratstvo medzi obidvoma národmi.

Uznávajúc, že Slováci majú byť pánmi vo svojej slovenskej zemi, tak ako Česi vo svojej národnej domovine, a že republika bude obnovovaná ako spoločný štát rovnoprávných národov, českého a slovenského, vyjadrí vláda toto uznanie dôležitými štátnymi a politickými rozhodnutiami. V Slovenskej národnej rade bude vidieť, opierajúc sa o národné výbory v obciach a okresoch, nielen oprávnenú predstaviteľku samobytného slovenského národa, ale aj nositeľku štátnej moci na území Slovenska (moci zákonodarnej, vládnej a výkonnej), tak ako to vyplýva z dohody Slovenskej národnej rady s prezidentom republiky a československou vládou v Londýne. Spoločné štátne úlohy bude vláda ako ústredná vláda republiky uskutočňovať v najužšej súčinnosti so Slovenskou národnou radou a so zborom slovenských národných povereníkov ako výkonným vládny orgánom Slovenskej národnej rady.

V rámci novobudovanej jednotnej československej brannej moci a na základe jednotného služobného poriadku budú vytvorené národné a vojenské útvary (pluky, divízie atd.), zložené prevažne z mužstva, poddôstojníkov a dôstojníkov slovenskej národnosti, ktorí budú používať slovenský jazyk ako veliaci a služobný jazyk. Dôstojníci bývalej slovenskej armády, ktorí sa neprehrešili proti národnej cti Slováka a nebudú trestne stíhaní pre svoju činnosť za bývalého zradcovského režimu, sa stanú príslušníkmi českosloven-

skej armády vo svojej doterajšej hodnosti, pričom rozhodujúce bude dobrozdanie a odporúčenie Slovenskej národnej rady.

Nová vláda republiky sa bude snažiť o to, aby sa pri ústavom riešení vzťahu medzi českým a slovenským národom konštituovali slovenské orgány zákonodarnej, vládnej a výkonnej moci, tak ako to má dnes slovenský národ v Slovenskej národnej rade.

Na budúcom rozdelení kompetencie medzi ústredné a slovenské orgány sa legitímni zástupcovia českého a slovenského národa dohodnú. V ústredných orgánoch celoštátneho významu sa Slovákom zabezpečí primerané zastúpenie čo do počtu i do významu.